

Delft University of Technology

De Watson-collectie

Natuursteencollecties deel 18

Quist, Wido

Publication date

2019

Document Version

Final published version

Published in

Natuursteen

Citation (APA)

Quist, W. (2019). De Watson-collectie: Natuursteencollecties deel 18. *Natuursteen*, (4), 12-14.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable). Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights. We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De Watson-collectie

Natuursteencollecties deel 18

De Watson-collectie, een grote verzameling natuursteen van het Sedgwick Museum in Cambridge is indrukwekkend in meerdere opzichten. De verzameling, bijeengebracht door John Watson in de eerste twee decennia van de twintigste eeuw, bevindt zich al meer dan honderd jaar op dezelfde plaats, in de oorspronkelijke vitrines. De beschrijving van deze collectie voor **NATUURSTEEN** is het sluitstuk van een drieluik over indrukwekkende Britse natuursteencollecties.

TEKST EN FOTO'S Wido Quist

1

2

Er is weinig bekend over John Watson, naamgever van de natuursteencollectie in het Sedgwick Museum in Cambridge. Hij is geboren in 1842 en na een tragische val overleden in 1918. Een groot deel van zijn leven werkte hij in de cementindustrie. Watson werkte bij de Gateshead Portland Cement Works, ooit opgericht door Joseph Aspdin, de houder van het eerste patent op de productie van Portland-cement (1842). Vanaf 1905 schonk John Watson stukken natuursteen, samples cement en stukken pleister aan het museum en later deed hij ook catalogiseringswerkzaamheden. Vanaf 1909 woonde de gepensioneerde Watson in Cambridge en stond hij officieel als vrijwilliger bij het museum te boek. De verzameling van Watson was gericht op producten (bouwsteen, straatsteen, marmers, leisteen, cement en dergelijke) die leverbaar waren en gebruikt werden in de eerste twee decennia van de twintigste eeuw. Dit maakt de collectie uniek en complementair aan andere natuursteencollecties die regionaal, geologisch dan wel historisch van aard zijn.

1 In de voormalige museumzaal economic geology van het Sedgwick Museum of Earth Sciences is de afgelopen honderd jaar nauwelijks iets veranderd, behalve dan dat de zaal niet meer tot het museum behoort maar voornamelijk als lunchruimte wordt gebruikt.

2 De Britse en buitenlandse bouwstenen staan netjes, geologisch geordend in de vitrines. (Foto: Rutger Morelissen)

3 Duidelijk zichtbaar op alle stenen zijn de verschillende afwerkingen. Helaas is slechts één van de zes zijden van de kubus goed te zien. Hier drie zandstenen uit Yorkshire: 195: Ilkley Moor stone, 196: Bramley fall grit en 197: Bramley fall stone.

Op afspraak

Tijdens een regulier bezoek aan het Sedgwick Museum of Earth Sciences, één van de musea van de universiteit van Cambridge, krijg je de Watson-collectie niet te zien. De collectie is alleen op afspraak te bezichtigen en is ondergebracht op de verdieping onder het eigenlijke museum in een zaal die voornamelijk gebruikt wordt als lunchruimte voor het personeel. Vroeger maakte de ruimte wel deel uit van het museum en was er de zogenoemde collectie economic geology ondergebracht. Bij het betreden van de ruimte ga je als bezoeker zo'n honderd jaar terug in de tijd. De eiken vitrinekasten, gevuld met netjes geordende stukken natuursteen, beslaan bijna alle omhullende muren en zien eruit alsof ze in geen tijden zijn geopend. Tijdens ons bezoek werd dit beaamd en vroeg men zich zelfs af of de sleuteltes nog wel allemaal terug te vinden zouden zijn. In de vitrines en aan de wanden erboven bevinden zich overal stukken steen. Veelal voorzien van prachtige handgeschreven etiketten met daarop naam, herkomst en schenker van het stuk.

3

- 4 Een imposante houten lijst met enkele onyxen en marmers uit Algerije.
- 5 Engelse albast ontbreekt gelukkig niet in de collectie.
- 6 Een aantal marmers uit de Verenigde Staten: 641-644: Knoxville, Tennessee; 651-652: Swanton, Vermont en de marmers van de onderste rij komen – aldus de etiketten en de catalogus – van de marble quarries in West Rutland uit de staat Vermont.

universiteit opduiken. Al met al rijkt de collectie tot ver over de tweeduizend stukken.

Bouwstenen

De 1126 bouwstenen zijn bijna allemaal kubussen van 4x4x4 inch, aan alle kanten op een andere manier bewerkt – aldus de catalogus – met gereedschap en op een manier zoals gebruikelijk is in het gebied waar de steen werd gewonnen. Ruim één derde van de stenen is Brits, ongeveer 250 kubussen zijn afkomstig uit diverse Europese landen en verder zijn bijvoorbeeld India, Australië en Canada goed vertegenwoordigd. In totaal zijn de stenen afkomstig uit meer dan vijftig verschillende landen. In veel gevallen staat op de steen de naam van de groeve en van de schenker/leverancier vermeld. Deze gegevens zijn ook opgenomen in de catalogus. De stenen en de catalogus vormen dus niet alleen een mooie referentiecollectie voor de natuursteen-soorten die in het begin van de twintigste eeuw verkrijgbaar waren, maar ze geven ook inzicht in de toen bestaande groeven en de handel in natuursteen. Vanwege het bijna systematisch ontbreken van kleine scherfjes steen aan één van de zijdes van de kubussen bestaat het vermoeden dat er ooit dunslijpplaatjes zijn gemaakt voor microscopisch onderzoek. Momenteel zijn deze slijpplaatjes echter onvindbaar.

Zo geordend de vitrinekasten met kubussen van bouwstenen eruit zien, zo veelvormig zijn de leien die boven de kasten aan de wand hangen. Een grote variëteit aan kleuren, vormen en afmetingen illustreert de lokale gebruiken met betrekking tot het dekken van daken met steen. Het betreft niet alleen leisteen, maar ook zandstenen en kalkstenen.

Marmers

Aan de plaats van de vitrines in de ruimte te zien lag de verzamelprioriteit van Watson bij de bouwstenen en niet bij de decoratieve stenen: de vitrines voor de marmers en andere gepolijste stenen zijn kleiner en lager en vullen de overgebleven ruimte op. Ook zijn diverse decoratieve stenen als het ware ingelijst in eiken. Grijzige marmers van het eiland Skye hangen zo als een schilderij gebroederlijk naast onyxen uit Algerije, Engels albast uit de Fauld groeve bij Hanbury en een bonte verzameling marmers uit de Bancroft groeve uit het zuiden van het Canadese Ontario.

6 De catalogi van John Watson zijn via diverse Amerikaanse bibliotheken online te raadplegen.

Catalogi

John Watson heeft tijdens zijn werkzaamheden voor het museum drie catalogi van de collectie samengesteld. In 1911 werd de eerste catalogus gepubliceerd over British and foreign Building Stones, in 1916 gevolgd door British and foreign Marbles and other Ornamental Stones en de serie werd in 1922 – na zijn dood – afgesloten met Cements and Artificial Stone. In het boek over bouwstenen worden 1126 items beschreven; het boek over de marmers beschrijft er 808 en in het boek over de kunststeen komen 136 items aan de orde. De marmers en bouwstenen bevinden zich nog steeds allemaal in het museum. En ook na de publicatie van de catalogi is het verzamelen doorgegaan. De marmers zijn aangevuld en er is een specifieke verzameling steensoorten, geschikt voor bestratingen, aan toegevoegd. Ook hangen er vele tientallen leien aan de muur die niet zijn beschreven. De cementen en kunststenen zijn vooralsnog onvindbaar, aldus de beheerder van het museum. Er is nog steeds hoop dat deze stukken ergens uit de vele opslagruimtes van de

